

Węcowski, Piotr

„A la cour de Bourgogne. Le duc, son entourage, son train”, édité par Jean Marie Cauchies, Brepols 1998 :
[recenzja]

Przegląd Historyczny 92/1, 146-147

2001

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

Axes et méthodes de l'histoire politique, sous la direction de Serge Bernstein, Pierre Milza, Press Universitaires de France, Paris 1998, s. 450 [Politique d'aujourd'hui].

Prezentowana praca publikuje materiały sesji zorganizowanej w grudniu 1996 r. w Paryżu. Autorzy pokazują obecny stan badań oraz przedstawiają propozycje nowego spojrzenia na historię polityczną. W książce znalazły się zarówno prace poświęcone szczegółowym aspektom historii politycznej, jak i rozważania teoretyczne nad polityką oraz historią polityczną. W pracy znajdują się rozprawy poświęcone czasom starożytnym (J.-P. Vernant zajął się miastami greckimi i narodzinami polityki, zaś C. Nicolet społeczeństwem politycznym w starożytnym Rzymie), średniowiecznym i nowożytnym, główny nacisk położono jednak na dzieje XIX i XX w. W książce — składającej się z trzech części — zamieszczonych jest 28 tekstów. Pierwsza część dotyczy „natury polityki”. Znajdziemy tutaj m.in. rozważania M. Malla nad sowietologią, J. Charlota nad perspektywami historycznymi w badaniach politologicznych oraz uwagi R. Viena nad marksizmem i pisarstwem historycznym we Francji i Wielkiej Brytanii. Druga część poświęcona jest państwu. Przynosi ona m.in. ciekawe uwagi B. Kriegel nad źródłami i metodami badań nad historią państwa w XVII i XVIII w., rozważania F. Autraud o koncepcji suwerenności w późnośredniowiecznej Francji oraz pracę M. O. Barucha poświęconą administracji francuskiej w latach 1940–1944. W części trzeciej zamieszczono artykuły poświęcone społeczeństwu politycznemu. O definicji społeczeństwa politycznego we Francji późnośredniowiecznej pisze P. Conamine. Kulturę oraz komunikację polityczną w państwach europejskich pod koniec średniowiecza omówił J.-P. Genet. Społeczeństwo polityczne oraz kultura polityczna w czasach III Republiki są przedmiotem rozważań w kilku artykułach (m.in. N. Rousseiller, J. El Gamal). Także parlamentarzyści oraz dzieje parlamentarizmu XIX i XX-wiecznej Francji i Włoch omówione są zarówno przez R. Hudemana, jak i G. Quagliariello.

Prezentowana książka jest bardzo pożyteczna dla czytelnika polskiego, pokazuje bowiem sposoby uprawiania historii politycznej w nauce francuskiej. Godne podkreślenia jest to, że prace publikują tutaj nie tylko historycy, lecz także politolodzy. Dzięki temu omawiany tom spełnia bardzo dobrze postulat interdyscyplinarności nauki. Celem publikacji była prezentacja metod badań historii politycznej. Udało się to znakomicie. Miejmy nadzieję, że także w Polsce doczekamy się kiedyś podobnej publikacji.

P. W.

A la cour de Bourgogne. Le duc, son entourage, son train, édité par Jean-Marie Cauchies, Brepols 1998, s. 172 [Burgundica, I. Publié sous la direction de Jean-Marie Cauchies, secrétaire général du Centre Européen d'Études Bourguignonnes (XIVe–XVIe s.)].

Seria „Burgundica”, wydawana pod patronatem Europejskiego Centrum Studiów Burgundzkich (XIV–XVI w.), zawierać będzie przedruki najważniejszych prac poświęconych Burgundii późnośredniowiecznej, przy czym obejmuje nie tylko czasy książąt z dynastii Walezjuszy, lecz również sukcesorów — Maksymiliana i Filipa Habsburgów.

W tomie pierwszym zamieszczonych jest dziesięć artykułów, opublikowanych pod koniec lat osiemdziesiątych i na początku lat dziewięćdziesiątych XX w. na łamach serii „Publication du Centre européen d'études bourguignonnes (XIVe–XVIe s.)”. Książkę otwiera wstęp redaktora publikacji (s. VII–IX). Pozostałe artykuły pogrupowane są w czterech rozdziałach. Pierwszy z nich („La cour en ses fonctions”) zawiera trzy artykuły. Znany bardzo dobrze polskim czytelnikom W. Paravicini omówił strukturę oraz funkcjonowanie dworu burgundzkiego w XV w. (s. 1–10). E. Bosmar zajął się miejscem mężczyzn i kobiet w burgundzkich świętach

dworskich (s. 11–32), natomiast M. Sommé omówiła ceremoniał narodzin i śmierci dzieci książęcych na wspomnianym wyżej dworze (s. 33–48). W rozdziale drugim („Les »professionnels«”) F. Rapp zajął się miejscem uniwersytetów w państwie burgundzkim (s. 51–65), zaś Ch. De Borchgrave przedstawił dyplomatów i omówił zasady funkcjonowania dyplomacji w czasach księcia Jana bez Trwogi (s. 67–83). W części trzeciej („Les influences culturelles”) G. Smali zajął się czytelnikami kroniki George’a Chastelaina’a (s. 115–125), zaś miejsce eposu trojańskiego w bibliotekach książąt burgundzkich w XV w. przedstawiła M. Cheyns-Condé (s. 85–113). Rozdział czwarty („La cour dans la société”) otwiera artykuł J.-P. Sossou na temat śpiewaków miejskich i książęcych w Burgundii późnego średniowiecza (s. 127–136). Dwa ostatnie artykuły poświęcone są symbolice oraz znaczeniu uroczystych wjazdów w państwie burgundzkim w czasach dynastii Habsburgów. J.-M. Cauchies przedstawił znaczenie polityczne wjazdów Maksymiliana i Filipa (s. 137–154), natomiast W. Blockmans potraktował uroczyste wjazdy w Brabancji w latach 1494 i 1496 jako *le dialogue imaginaire entre princes et sujets* (s. 155–168). Prezentowany tom świadczy, że studia nad dworem burgundzkim cieszą się dużą popularnością. Nie są to jednak prace, które omawiają ten dwór w sposób anegdotyczny, lecz prace zajmujące się skomplikowaną strukturą dworu. Większość z autorów patrzy na rytuał dworski jako na swoistą grę władcy ze swoimi poddanymi. Warte podkreślenia jest również to, że opublikowane studia zajmują się nie tylko samym dworem, lecz i szeroko pojmowaną kulturą oraz ideologią burgundzką. Dla czytelnika polskiego prezentowany tom jest bardzo ciekawy — pokazuje on bowiem najnowsze tendencje w badaniach nad tak skomplikowanym zagadnieniem, jakim jest dwór monarszy.

P. W.

Janusz Kurtyka, *Latyfundium Tęczyńskie. Dobra i właściciele (XIV–XVII wiek)*, Księgarnia Akademicka, Kraków 1999, s. 295.

W 1997 r. J. Kurtyka opublikował obszerną monografię rodziny Tęczyńskich w późnym średniowieczu. Obecnie otrzymaliśmy książkę, która przedstawia dzieje latyfundiów tęczyńskich (dóbr położonych na zachód i północny zachód od Krakowa) aż do 1637 r., czyli do śmierci Jana Magnusa — ostatniego przedstawiciela rodziny Tęczyńskich. Główny nacisk położono — jak pisze autor — „na funkcjonowaniu latyfundiów, jego skład, odtworzenie zmian własnościowych i najważniejszych zagadnień (np. górnictwo, administracja etc.) w okresie przynależności do dóbr Tęczyńskich” (s. 9). Ogromną zaletą pracy jest omówienie nie tylko wiejskich dóbr Tęczyńskich, lecz także posiadłości miejskich (Kraków i okolice, Olkusz, Będzin) oraz świątyń objętych ich prawem patronatu w miastach królewskich województwa krakowskiego. Praca nie zajmuje się tylko gospodarczymi dziejami latyfundiów. W każdym rozdziale (każdy z nich zajmuje się latyfundiem w poszczególnych okresach) poza przedstawieniem posiadłości zawarte są informacje np. o fundacjach religijnych Tęczyńskich lub też o ludziach zarządzających dobrami. Interesujące są zwłaszcza te ostatnie informacje, bardzo pomocne m.in. przy studiach nad klientelą i społecznym stanowiskiem rodziny Tęczyńskich. Na podkreślenie zasługuje obszerny aneks, w którym zawarte zostały dane biograficzne o wszystkich przedstawicielach rodziny Tęczyńskich w XVI–XVII w. (s. 163–215). Książka oparta jest na szerokiej kwerendzie źródłowej (w tym źródeł rękopiśmiennych) oraz bogatej literaturze przedmiotu. Śledzenie wywodów Autora znacznie ułatwiają tabele, mapy i tablice genealogiczne. J. Kurtyce udało się z powodzeniem pokazać dzieje rodziny Tęczyńskich w „długim trwaniu” (od XIV aż po XVII w.). Mijamy nadzieję, że omawiana praca oraz wspomniana wyżej monografia rodziny Tęczyńskich staną się zachętą dla innych badaczy elity społecznej w Polsce późnośredniowiecznej i nowożytnej. Prace Kurtyki stawiać można niewątpliwie jako wzór dla podobnych publikacji.

P. W.